

מחודדים

ת"ר ושננתם שיהיו דברי תורה מחודדים נפיק (קידושין 5).

סיכומי דף היומי
 מערכת: 073-249-0403
 sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
נלב"ע כ"ו ניסן תשע"ז

גליון
311

קידושין דף כ"ז. יום שב"ק סליחות פר' נצבים וילך
 כ"ג אלול תשפ"ג

קניין אגב/גלגול שבועה

דף כ"ז - ע"א

רבן גמליאל היה בספינה ושכח לתרום (לר"ת הפירות היו מתוקנים אלא

היה שנת העיבור וצריך להוציאם מביתו)

ואמר עישור שאני עתיד למוד נתון ליהושע הלוי למעשר ראשון ומקומו מושכר לו ונתן לו רבי יהושע פרוטה וקנה המטלטלים אגב קרקע, עישור אחר נתן לעקיבא בן יוסף כדי שיזכה במעשר עני לעניים ומקומו מושכר לו, ומה שהשכיר להם המקום אם בקניין אגב לא צריך שיהיו צבורים היינו כדי שלא להטריחם להוציאם משם (י"מ שתרומה אינה חייבת בביעור, לתוס' חייב לכל הפחות מדרבנן, מעשר שני וביכורים שאינו יכול להביאם לירושלים חייב לבערם מן העולם בשעת הביעור)

זכו בשדה לפלוני וכתבו לו את השטר וזכו בשדה חוזר בשטר ולא בשדה, על מנת שתכתבו לו את השטר חוזר אף בשדה, מוכר שכתב שטר על השדה קודם שקנה הלוקח במעות או בחזקה כיון שהחזיק בשדה קנה השטר בכל מקום שהוא מדין קניין מטלטלים אגב קרקע, ואין השטר צריך להיות צבור בתוך הקרקע, ומזה הוכיח הש"ס שבקניין אגב לא צריך ציבורים.

בקניין אגב צריך לומר קני קרקע וקני מטלטלים אגבה.

מכר לו שדה יכול להקנות מטלטלים אגבה במתנה.

איבעיא, מכר קרקע לאחד האם יכול להקנות אגבה מטלטלים לאחר, ואין להוכיח ממה שרבן גמליאל השכיר קרקע לרבי עקיבא כדי שיזכה בקניין אגב מעשר לעניים שיש לומר שהשכירם לעניים הזוכים במעשר או ששאני רבי עקיבא שהיה גבאי של העניים וידו כידם.

דף כ"ז - ע"ב

יפה כח הכסף משטר שפודים בו הקדש ומעשר שני, יפה כח שטר מכסף שמוציא בת ישראל, יפה כח שניהם מחזקה שקונים בעבד עברי, יפה כח חזקה משניהם שמכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהם קנאם כולם אם נתן דמי כולם (ולא קנה בכסף שהיה המוכר חייב לו שא"א לקנות במלוה, ובמתנה קנה כולם הגם שלא נתן כסף)

ואפילו אם נאמר שמסר לו עשר בהמות באפסר אחד ואמר לו קני שלא קנה כולם משום מגופים מחולקים הם אבל עשר שדות כולם מחוברות (ואם קונה עשר בהמות באפסר אחד היינו דווקא אם נתן דמי כולם)

מטלטלים נקנים אגב קרקע רק אם נתן דמי כל המטלטלים וכמו שמצינו במכר עשר שדות בעשר מדינות שלא קנה כולם אלא אם נתן דמי כולם.

'ואמרה האשה אמן אמן' והיינו אמן על האלה אמן על השבועה, מאיש זה ומאיש אחר, שלא סטייתי ארוסה ונשואה ושמורת יבם וכנוסה.

גלגול שבועה מן התורה, ממה שמשיבוע הסוטה שלא סטייתי ארוסה על כרחך היינו שקינא אותה כשהיא ארוסה ומשקה אותה כשהיא נשואה שהרי ארוסה אינה שותה שנאמר 'תחת אישך', ואי אפשר להשקותה אחר נשואיה על קניו וסתירה שבשעת אירוסין שנאמר 'ונקה האיש מעון' ועל כרחך היינו על ידי גלגול.

קידושין דף כ"ח. יום א' דסליחות
כ"ד אלול תשפ"ג

'תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה' קח לך זכות וסניגור ליום הדין ותרום למען זיכוי הרבים למרכז העולמי להפצת סיכומי הדף היומי 'מחודדים'

גלגול שבועה/חליפין/רשות הקדש והדיוט לעניין קניין

דף כ"ח - ע"א

גלגול שבועה בממון לומדים קל וחומר מאיסור, שמה סוטה שצריך שני עדים שראוה שנסתרה ומגלגלים ממון שמהני עד אחד להשביעו קל וחומר שמגלגלים.

מגלגלים אפילו על טענת ספק שמצינו שמגלגלים בסוטה בעזרה ומצינו שמגלגלים בחוץ לעזרה מה בפנים מגלגלים על ספק כוודאי אף בחוץ.

הקורא לחבירו עבד כנעני מנדים אותו שמזלזל בישראל לפיכך אף הם יזלזלו בו (בית דין מנדים אותו, וכן מה שהשומע אזכרה מפי חבירו שבית דין מנדים אותו)

ממזר קונסים אותו במכות מרדות, **רשע** מותר לשונאו ולמעט פרנסתו ולירד לאומנתו.

שבועה שלא נמכרת לי לעבד עברי אין משביעים אותו שאין זה טענת ממון לרבא שאמר גופו קנוי שהוא כקרקע, ועל ידי גלגול משביעים אותו ולא אומרים שאם היה עבדו היה לזה קול.

משנה . מטבע אינו נעשה חליפין שאפילו נתנו הלוקח בתורת חליפין ולא בתורת דמים לא קנה, משום שדעתו על צורת המטבע ואינה כלום שהמלכות עשוי לפוסלו.

החליפו שור בפרה או חמור בשור כיון שמשך אחד מהם נקנה חליפיו לשני, שקניין חליפין נעשה במטלטלים אף על פי שאינו כלי.

דף כ"ח - ע"ב

פירות, - לרב נחמן לא עבדי חליפין, לרב ששת עבדי חליפין ולשיטתו גם אם החליף בשר שור בפרה הוי חליפין.

לרבי יוחנן דבר תורה מעות קונות ומדרבנן אינם קונות גזירה שמה יארע שריפה ולא יטריח להציל חיתיו של הלוקח, ולא גזרו אלא באופן ששכיח ולכן מכר לו שור ומשכו הלוקח ונתחייב בתשלומיו ואמר לו המוכר תן לי פרתך בדמים שאתה חייב לי קנה המוכר פרת הלוקח בדמי החוב שהלוקח חייב לו אע"ג שלא משכו כיון שלא שכיח (ולא תקנו שמשיכה קונה עם המעות שאם משך החיטים ונשרפו יאמר הלוקח נשרפו חטייך בעליה, ואחר התקנה אין חשש שהמוכר יאמר נשרפו מעותיך בעליה כיון שהוא שומר חינם ומעות אין להם שמירה אלא בקרקע ולא שייך שם שריפה)

משנה . רשות גבוה קונה בכסף בין מעות הקדש קונה ובין הדיוט שקנה מהקדש במעות קונה אפילו הבהמה בסוף העולם קנה שנאמר ונתן הכסף וקם לו.

רשות הדיוט קונה מטלטלים במשיכה, וקרקע בחזקה.

אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט לכן האומר שור זה עולה בית זה הקדש אפילו בסוף העולם קנה הקדש.

משך הדיוט חפץ של הקדש מיד הגזבר במנה ולא הספיק לתת דמיו לגזבר עד שעמד במאתיים נותן מאתיים הואיל ולא

נתן דמיו נתייקר ברשות הקדש (אבל מטעם אמירה לגבוה אינו חייב מאתיים שטעות הוא שסבר שלא ישתנה השער, ואם אין שומתו ידוע גומר בדעתו אפילו אם תשווה יותר, וכן אם שמאו בפחות מהשווי מתכוון ליותר להקדש)

משך הדיוט מהקדש במאתיים ולא הספיק לתת דמיו עד שעמד במנה נותן מאתיים שלא יהא כח הדיוט חמור מהקדש ואילו משך מהדיוט היה משלם מאתיים שקנאו במשיכה.

פרע הדיוט מאתיים ולא הספיק למושכו עד שאמר במנה נותן מאתיים שרשות הגבוה בכסף.

פרע הדיוט מנה ולא הספיק למושכו עד שעמד במאתיים אינו צריך לתת עוד מנה שגם בהדיוט מעות מהני שאינו יכול לחזור בו אלא אם מקבל עליו מי שפרע (ויתומים שנתנו דמים להדיוט - יכולים לחזור אע"פ שהם

קונים בכסף משום שמעיקר הדין קונים במשיכה אלא שיפו חכמים כוחם רק שלא במקום הפסד, אבל הקדש מעיקר הדין קונה בכסף)

קידושין דף כ"ט . יום ב' דסליחות

כ"ה אלול תשפ"ג

מצות המוטלות על האב והבן/פדיון הבן/זמן נישואין

דף כ"ט - ע"א

משנה . כל מצות המוטלות על האב לעשות לבנו - למול, לפדות בכור, ללמד תורה, להשיא אשה, ללמד אומנות, וי"א אף להשיט במים, אנשים חייבים ונשים פטורות.

כל מצות המוטלות על הבן לעשות לאביו - כיבוד ומורא אב ואם אחד אנשים ואחד נשים חייבות שנאמר 'איש אמו ואביו תיראו' הרי כאן שנים.

כל שאינו מלמד את בנו אומנות כאילו מלמד ליסטות שכיון שאין לו אומנות ויחסר לחמו ילך בפרשת דרכים וילסטם את הבריות.

בברית מילה האב חייב ולא האם שנאמר 'וימל אברהם את יצחק בנו כאשר צוה אותו אלוקים' אותו ולא אותה, ונוהג מיד ולכל הדורות שכל מקום שנאמר צו הוא לשון זריזות, ונוהג מיד לדורות, (אבל מטעם מצות עשה שהזמן גרמא אינה פטורה שמיים השמיני ואלך און לה הפסק, ולמ"ד מילה שלא בזמנה נוהג כיום ובלילה).

אם לא מל האב את בנו חייבים בית דין למולו שנאמר 'המול לכם כל זכר', ואם לא מלו בית דין חייב למול את עצמו שנאמר 'וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה'.

בפדיון הבן חייב האב לפדות שנאמר 'כל בכור בניך תפדה', ואם לא פדאו אביו חייב לפדות את עצמו שנאמר 'פדה תפדה בכור באדם', ואמו אינה חייבת לפדותו שנאמר 'פדה תפדה' וקרי תפדה שכל שמצווה לפדות את עצמו מצווה לפדות אחרים, והיא אינה חייבת לפדות את עצמה שנאמר 'פדה תפדה' כל שאין אחרים מצווים לפדותה שנאמר 'בניך ולא בנותיך' אינה מצווה לפדות את עצמה.

דף כ"ט - ע"ב

מי שחייב לפדות את עצמו וגם את בנו ואין לו אלא חמש סלעים הוא קודם שמצוה שעושה בגופו עדיף, ואם יש לו חמש

סלעים בני חורין וחמש משועבדים **לרבי יהודה** מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר וכיון שהקרקע שביד הלקוחות משועבד רק לפדיון שלו מפני שמכרם אחר שהיה חייב בפדיון שלו קודם שהיה מחויב בפדיון בנו טורף הכהן מלקוחות לפדיון שלו ומבני חורין לפדיון בנו, **לחכמים** מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר ואי אפשר לגבות ממשועבדים ולכן החמש סלעים שהם בני חורין יתן לפדיון שלו, (לתוס' גם לרבי יהודה לא גובים מלקוחות שהוא אונאה כיון שמצות גופו עדיף יש לו לפדות את עצמו מנכסיו בני חורין, ורבי יהודה מיירי בעשה חמש סלעים אפותיקי לכהן לפדיון בנו ומת וגדל בנו והיה לו בן שחייב פדיון עצמו הוא מצות אביו ויש לגבות מהאפותיקי שהוא נכסי אביו).

לפדות בנו ולעלות לרגל ואין לו כדי שניהם - לת"ק פודה בנו ואח"כ עולה לרגל שנאמר 'כל בכור בניך תפדה' ואח"כ כתוב 'ולא

יראו פני ריקם', **לרבי יהודה** עולה לרגל תחילה שהיא מצוה עוברת. **יש לו חמשה בכורים מחמש נשים חייב לפדות כולם** מפני שכל אחד מהם הוא פטר רחם אמו, ולא לומדים מבכור לנחלה שדווקא ראשית אביו.

ללמד תורה חייב האב ללמד שנאמר 'ולמדתם אותם את בניכם', לא לימדו אביו חייב ללמד את עצמו שנאמר 'ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם', **אשה פטורה ללמד את בנה** שנאמר ולמדתם וקרי ולימדתם שהמחויב ללמוד לעצמו מחויב ללמד לאחרים והיא פטורה ללמוד לעצמה שהרי אין מחייבים ללמד את הבנות שנאמר 'בניכם' וכיון שאין מחייבים ללמד אותה פטורה ללמד לעצמה שנאמר ולמדתם וקרי ולימדתם כל שאינו בכלל ולמדתם אינו בכלל ולימדתם, **הוא ללמוד ובנו ללמוד ואין לו סיפוק לשניהם הוא קודם**, לרבי יהודה אם רואה שבנו יצליח יותר ממנו ותלמודו מתקיים בידו בנו קודם.

רב אחא בר יעקב שלח בנו רב יעקב ללמוד לפני אביו כשחזר ראה שאין לימודו מחודד, אמר לבנו שישאר כאן והוא ילך ללמוד, אביו אמר שלא יתנו לו מקום לינה ועל כרחו ילין בבית המדרש ומתוך חסידותו יעשה לו נס ויהרוג המזיק הנמצא שם, נדמה לו כנחש עם ז' גולגולות ובכל כריעה שהתפלל על אותו מזיק נפל גולגולת אחד.

ישא אשה ואחר כך ילמוד תורה כדי שיהא בלי הרהור, ודווקא בני בבל ההולכים ללמוד שלא במקומם שאין צרכי הבית מוטל עליהם, אבל בני ארץ ישראל הלומדים במקומם ילמדו וישאו שאם ישאו אשה קודם איך יעסוק בתורה כשרחיים על צווארם (ל"ת בני בכל ילמדו קודם שאם ישאו יהיה ריחיים מוטל על צוואריהם, שהיו עניים, ובני ארץ ישראל היו עשירים ישאו אשה ואח"כ ילמדו).

עד עשרים שנה יושב הקב"ה ומצפה לאדם מתי ישא אשה כיון שהגיע עשרים שנה ולא נשא אומר תיפח עצמותיו וכל ימיו בהרהור עבירה.

רב חסדא אמר שמה שהוא עדיף מחבריו משום שנשא אשה כשהיה שש עשרה שנה ואילו נשא כשהיה ארבע עשרה, היה מתגרה בשטן ולא היה מפחד שיחטיאו.

קידושין דף ל'. יום ג' דסליחות

כ"ו אלול תשפ"ג

חינוך/לימוד התורה לבנו ונכדו/מעלת לימוד התורה/ללמד אומנות/מורא אב ואם

דף ל' - ע"א

'חנוך לנער על פי דרכו' - חנוך לו בנערותו בעוד ידך תקיפה עליו דרך שכל ימיו יתנהג בו, ונחלקו בזה ר' יהודה ורבי נחמיה אם זה משש עשרה עד עשרים ושתים, או משמונה עשרה עד עשרים וארבע.

חייב האב ללמד בנו תורה ונביאים וכתובים, ומשנה ילמוד מעצמו.

נחלקו התנאים אם חייב ללמד תורה את בן בנו, י"א שפטור שנאמר 'ולמדתם אותם את בניכם' ולא בני בניכם, ומה שכתוב 'הודעתם לבניך ולבני בניך' שכל מי שמלמד בנו תורה כאילו לימד לו ולבן בנו עד סוף כל הדורות, וי"א שחייב שנאמר 'הודעתם לבניך ולבני בניך' ומה שכתוב 'ולמדתם אותם את בניכם' היינו ולא בנותיכם.

זבולון בן דן לימדו אבי אביו מקרא משנה תלמוד הלכות ואגדות, ואינו חייב לעשות כן.

'הודעתם לבניך ולבני בניך' וסמוך לזה 'יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב' שכל המלמד בנו ובן בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו קיבלה מהר סיני, ומשום כן אם לא הספיק רבי יהושע בן לוי להתעטף בסודרו שם על ראשו כיסוי בעלמא כדי להביא בנו לבית הכנסת ללמוד, ורבי חייא בר אבא לא טעים בשר מעט בגחלים שהיו רגילים לטעום בבקר עד שחזר עם בנו מה שקרא אתמול ומלמדו עוד פסוק יותר, ורבה ב"ר הונא לא טעם כנ"ל עד שהביא בנו לבית הכנסת ללמוד.

'ושנתם לבניך' ממה שלא כתוב ושניתם היינו שישליש שנתיו של ימי השבוע שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד (לתוס' כל יום, על כן אומרים כל יום קודם פסוקי דומרה מקרא משנה גמרא, לר"ת תלמוד בבלי בלול במקרא משנה וגמרא).

ראשונים נקראו סופרים שהיו סופרים כל אותיות שבתורה, ו' של 'ג'יחון' חציין של אותיות שבתורה, ואיבעיא אם ו' עצמו חלק של חצי ראשון או חצי אחרון, ואי אפשר למנותו שאין אנו בקיאים בחסירות ויתירות, 'דרש דרש' חציין של תיבות שבתורה, 'והתגלח' חציין של פסוקים, ואיבעיא אם והתגלח עצמו חלק של חצי ראשון או חצי אחרון, שאי אפשר למנותו שאין אנו בקיאים איזה פסוק יש לחלק לשני פסוקים, 'כרסמנה חזיר מיער' ע' של יער חצי בתהילים, 'והוא רחום יכפר עון' חציין בפסוקים.

בתורה יש ה' אלפים ח' מאות ופ"ח פסוקים, בספר תהילים עוד שמונה, בדברי הימים פחות שמונה.

דף ל' - ע"ב

'ושגנתם' - שיהיו דברי תורה מחודדים בפיך לחזור עליהם ולבדוק בעומקם, שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם אלא אמור לו מיד (אם שואלים אותך אם למדת מסכת זו אל יתגאה לומר שלמדה אבל אם שואלים אותך דבר הלכה או שצריכים ללמוד ממנו צריך שיהיו מחודדים).

'את אויבים בשער' אפילו אב ובנו רב ותלמידו שעוסקים בתורה בשער אחד מתוך שמקשים זה לזה ואין זה מקבל דברי זה נעשים אויבים זה לזה ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה.

'ושמתם' נמשלה תורה לסם חיים, אמר הקב"ה בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו ואם לאו אתם נמסרים בידו וכל משאו ומתנו בך, ואם אתה רוצה אתה מושל בו על ידי עסק התורה.

יצר הרע - קשה שאפילו יוצרו קראו רע, מתחדש ומתגבר עליו בכל יום, ומבקש המיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, אם פגע בו משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ.

'קחו נשים והולידו בנים ובנות וקחו לבניכם נשים ואת בנותיכם תנו לאנשים', שחייב לישא בנו, ויתן לבתו כדי שיקפצו עלה אנשים וירצו לישא אותה.

'ראה חיים עם אשה', שחייב האב ללמוד לבנו אומנות, לרבי יהודה שכל מי שאינו מלמדו אומנות כאילו מלמדו ליסטות שאפילו אם למדו סחורה לא יצא עד שמלמדו אומנות שכמה פעמים אין לו במה לעשות סחורה.

יש אומרים שחייב ללמד לבנו להשיט בנהר משום הצלת חייו.

'איש אמו ואביו תיראו', גם אשה חייבת שנאמר תיראו, ומה שכתוב איש שהאיש יש לו יכולות בידו לעשות אבל אשה רשות בעלה עליה, ואם נתגרשה שוה לאיש.

השוה הכתוב כבוד ומורא וברכת אב ואם לכבוד ומורא וברכת המקום, וכן בדין שהוקשו שהרי אף הם שותפים למקום בו.

קידושין דף ל"א. יום ד' דסליחות

כ"ז אלול תשפ"ג

מורא וכיבוד אב ואב

דף ל"א - ע"א

שלשה שותפים באדם הקב"ה אביו ואמו בזמן שמכבד אדם אביו ואמו אמר הקב"ה מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכיבדוני, ובזמן שמצער אותם אומר יפה עשיתי שלא דרתי ביניהם שאלמלא דרתי ביניהם ציערוני.

בן מכבד את אמו יותר מאביו שמשדלתו בדברים לפיכך הקדים הקב"ה כיבוד אב לכיבוד אב, בן מתירא מאביו יותר מאמו שמלמדו תורה לפיכך הקדים הקב"ה מורא אב לאב.

כל העובר עבירה בסתר כאילו דחק רגלי שכינה.

אסור לאדם שילך ארבע אמות בקומה זקופה, רב הונא בן רב יהושע לא הלך ארבע אמות בלי כיסוי ראש ואמר שכינה למעלה מראשי.

אבא ואמא אומרים השקני מים עשה כבוד אביך שאתה ואימך חייבים בכבוד אביך, נתגרשה שניהם שוים.

בשעה שאמר הקב"ה אנוכי ולא יהיה לך אמרו אומות העולם לכבוד עצמו הוא דורש כיון שאמר כבד את אביך ואת

אמך חזרו והודו למאמרות ראשונות שכל שכן שחייב בכבודו שאף הוא שותף בבריאתו וחיינו ומותו מסורים בידו.

חכמים למדו כיבוד אב מדמא בן נתינה שבקשו ממנו אבנים לאפוד בשכר ששים או שמונים ריבוא דינרים מזהב והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו ולא ציערו, לשנה האחרת נתן לו הקב"ה שכרו שגולדה לו פרה אדומה בעדרו ולא ביקש אלא אותו ממון שהפסיד בשביל כיבוד אב, ומה מי שאינו מצווה כך המצווה ועושה על אחת כמה וכמה, ופעם אחת היה לבוש בזהב ויושב בין גדולי רומי ואמו קרעתו וטפחה על ראשו וירקה בפניו ולא הכלימה (גדול מצווה ועושה לפי שדואג ומצטער יותר פן יעבור, נשים מברכות על מצות עשה שהזמן גרמא אע"פ שפטורות).

דף ל"א - ע"ב

יש מאכל לאביו מאכל עוף חשוב ונענש עליו אם מראה לו צרות עין על סעודתו, ויש מטחינו ובא לחיי עולם הבא שמכבדו בדברים טובים וניחומים שאינו יכול להתפרנס אלא ביגיעה זו.

לאבימי ב"ר אבהו היה חמשה בנים ואעפ"כ כשקראו רבי אבהו בפתח רץ בעצמו לפתוח לו ואמר כן כן עד שהגיע לדלת, יום אחד ביקשו שישקהו מים ועד שהביאו נרדם, ועמד אבימי כפוף ליד ר' אבהו עד שיתעורר והבין במדרש על הפסוק מזמור לאסוף שלא היה מבין בו קודם לכן.

אביי אמר לר' יעקב בר אבהו, כשאתה חוזר מבית המדרש ואביו ואמו נותנים לו לשתות שלא יקבל מאביו כיון שבן תורה הוא ויהיה לו חלישות הדעת.

אמו של רבי טרפון דרכה עליו כשעלתה וירדה מהמטה, אמרו לו לא הגעת לחצי כיבוד שהאם זרקה ארנק בפניך לים ולא הכלמתה.

רב יוסף כששמע קול פסיעות אמו אמר אעמוד מלפני השכינה שבאה.

רבי יוחנן ואביי אמרו אשרי מי שלא ראה אותם שאי אפשר לקיים כבודם ככל הצורך ונענש עליהם.

אמו של רב אסי הייתה זקינה, ביקשה ממנו תכשיטים ונתן לה, ביקשה ממנו בעל אמר שיחפש בשבילה, ביקשה בעל כמותו הלך לארץ ישראל, שמע שהיא באה אחריו רבי יוחנן אמר שאינו יודע אם מותר לצאת מארץ ישראל לקראתה, שוב בא לשאול סבור היה שדעתו לחזור לבבל אמר לו נתרצית לצאת המקום יחזירך לשלום, שמע שארונה בא אמר אילו ידעתי לא יצאתי.

מכבד אביו בחייו שאם מכיר באנשי המקום שמכבדים אביו לקבל דברים שיאמר בשמו יתלה הכבוד באביו ולא בעצמו אע"פ שיודע שיכבדוהו בשביל עצמו גם כן, ומכבדו במותו כשאומר דבר בשמו תוך י"ב חודש אומר כך אמר אבי מורי הריני כפרת משכבו, לאחר י"ב חודש אומר זכרונו לברכה לחיי העולם הבא.

חכם כשדורש ברבים ואומר למתורגמן דבר הלכה שאמר אביו או רבו אומר כך אמר אבי או רבי מורי וכשהמתורגמן משמיעו לרבים אומר בשם החכם.

מורא אב זה שאינו עומד במקומו, יושב במקומו, סותר דבריו, אם אביו וחכם חולקים בדבר הלכה לא יאמר נראים דברי פלוני.

כיבוד אב זה שמאכילו ומשקהו מלבישו מכסהו מכניסו ומוציאו.

קידושין דף ל"ב. יום ה' דסליחות

כ"ח אלול תשפ"ג

כיבוד הורים משל מי/מפני שיבה תקום והדרת

פני זקן

דף ל"ב - ע"א

'כבד את אביך ואת אמך' לומדים ממה שכתוב 'כבד את ה' מזהונו' והיינו בחסרון כיס, לרב יהודה שמאכילו ומשקהו ומכבדו משל בן, לרב נתן בר אושעיא הוא שצריך לבטל ממלאכתו בשביל כיבוד אב ואם, ואין צריך להוציא ממונו לכבדם, וכן פסקו רבנן (וכן ההלכה, ואם אין לאב חייב הבן לפרנסו משלו, ואפילו למ"ד משל בן היינו לכבדו כממונו אבל אבידתו קודמת לאבידת אביו).

שני אחים, שותפים, אב ובנו, רב ותלמידו פודים זה לזה מעשר שני בלי חומש, אע"פ שהוא אוהבו ובאופן שמזונותיו עליו אינו כפודה לעצמו, ומאכילים זה לזה מעשר עני אע"פ שאם לא היה מעשר עני היה נותן לו משלו, ואמר רבי יהודה תבוא מאירה למי

'והדרת פני זקן' קימה שיש בה הידור, שניכר שעמד בשבילו והוא כשהגיע לארבע אמות, ורבו מובהק ואב בית דין ונשיא מלא עיניו.

'זקן ויראת' שאם הזקן יכול לילך דרך אחרת לא יעמיד את הציבור, ואם מקיף דרך אחרת יאריך ימים.

לרבי יוחנן הלכה כאיסי בר יהודה שצריך לקום בפני כל שיבה, והיה עומד אפילו בפני זקנים של אומות העולם משום שכמה מקרים וצרות עברו עליהם וראו נסים הרבה, **רבא** לא עמד בפניהם אלא עשה הידור, **אביי** היה פושט יד לזקנים שישענו עליו, רבא שלח שליחיו להחזיק ידיהם, **רב נחמן** שלח סריסיו והוא עצמו לא שלא לזלזל בתורתו.

דף ל"ג - ע"ב

אין תלמיד חכם רשאי לעמוד בפני רבו אלא שחרית וערבית שלא יהא כבוד רבו מרובה מכבוד שמים (דווקא התלמידים הדרים בבית הרב ואם בא פנים חדשות חייבים לעמוד).

כל תלמיד חכם שאינו עומד בפני רבו נקרא רשע ואינו מאריך ימים ותלמודו משתכח.

איבעיא בנו שהוא רבו אם עומדים זה בפני זה, ואם האב בעל מעשים יש לעמוד בפניו, ואם בנו נתחתן בנשיא משום כבוד בית הנשיא כדי לעמוד בפניו.

רבו רוכב כמהלך דמי ויש לעמוד לפניו, וכמו שמצינו במצורע העובר תחת האילן אינו מטמא היושב שם עד שישב גם הוא, והנושא אבן המנוגעת אינו מטמא היושב שם עד שישב הנושאה, שכל זמן שהנושא הולך גם האבן הולך אע"פ שיושב בחיקו.

עומדים בפני ספר תורה, שאם עומדים בפני לומדיה קל וחומר שעומדים בפניה.

לר' אלעזר אין תלמיד חכם רשאי לעמוד בפני רבו בשעה שעוסק בתורה, **אביי** קילל למי שנוהג כר' אלעזר.

'הביטו אחרי משה' נחלקו אם לגנאי או לשבח שנשיא עובר עומד מלפניו מלא עיניו ואינו יושב במקומו עד שישב, אבל חכם ואב בית דין כיון שעבר ארבע אמות שלאחריו יושב.

שמאכיל אביו מעשר עני, ולמ"ד כיבוד אב משל הבן אסור להאכילו מעשר שני, ומותר רק כשאביו צריך סעודה יתירה.

כיבוד אב ואם הוא אפילו שיטול ארנקי ויזרקנו לפניו לים ואינו מכלימו, ולמ"ד משל אב היינו בארנקי שראוי לו לירשו (ולמ"ד בשל בן היינו ארנקי של בן ויש לאב קורת רוח מזה כגון להטיל אימתו על בני הבית שאם לא כן הוא רשע שעובר על כל תשחית).

רב הונא קרע שיראים לפני רבה בנו לראות אם הוא רגזן, ומחל על כבודו שלא יעבור בנו על 'לפני עור לא תתן מכשול', (והריע לו לפני זה שמוחלו שאל"כ צריך כפרה) ולא עבר על כל תשחית שקרע במקום התפירה.

רמי בר יחזקאל תני בברייתא שחייבי סקילה שנתערב בחייבי שריפה - לרבי שמעון אע"פ שרובם חייבי שריפה נדונים בסקילה לקולא, **לחכמים** סקילה חמורה וגם אם שריפה חמורה נדונים בשריפה, מפני שרובם בשריפה.

היה אביו עובר על דברי תורה אומר לו אבא מקרא כתוב בתורה ואומר לו המקרא והוא עצמו יבין שטעה.

אבא אומר השקני מים ויש עליו מצוה לעשות יניח כבוד אביו ועושה המצוה שאתה ואביך חייבים במצוה, **לאיסי בן יהודה** אם אפשר תיעשה המצוה באחרים ויקיים כבוד אביו והלכה כדבריו.

דף ל"ב - ע"ב

האב שמחל על כבודו כבודו מחול, הרב שמחל על כבודו **לרב חסדא** אין כבודו מחול, **לרב יוסף** כבודו מחול כשלומד נקראת תורה שלו כמו שכתוב 'ותורתו יהגה' ויכול למחול על כבוד תורתו, ואע"פ יש לעשות הידור כאילו רוצה לעמוד מפניו.

רבן גמליאל השקה בבית משתה בנו לרבי אליעזר ולא נטלו לרבי יהושע וקיבלו שאברהם גדול הדור וכתוב בו 'הוא עומד עליהם' אע"פ שנדמה לו כערביים, ונשמע מזה שנשיא שמחל על כבודו כבודו ומחול, ורבי צדוק הוכיח כן ממה שהקב"ה משיב רוחות ומעלה נשיאים ומוריד מטר ומצמיח אדמה ועורך שולחן לפני כל אחד ואחד.

מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול שנאמר 'שום תשים עליך מלך', והיינו שימות הרבה שתהא אימתו עליך.

'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן',

לת"ק מדובר באדם אחד שיבה וגם קנה חכמה,

לרבי יוסי הגלילי מדובר בשני אנשים שיבה ויניק וחכים, וכיון שהקפידה התורה שצריך חכמה גם צריך שהשיבה לא יהיה רשע ועם הארץ (ניק וחכים צריך להיות מופלג, ושיבה אע"פ שאינו מופלג ואם הם שנים בחכמה ניק וחכים צריך לקום בפני השיבה), **לאיסי בן יהודה** שיבה היינו אפילו רשע ועם הארץ, (לתוס' אם הוא רשע מצוה לכבותו).

'תקום והדרת' אין קימה אלא במקום הידור והוא תוך ארבע אמות שמוכח שעומד מפניו, ולא בבית המרחץ ובית הכיסא.

'ויראת מאלוקיך' שלא יעצים עיניו כאילו אינו רואהו, וגם אזהרה שלא יטריח אם יכול לילך בדרך אחרת.

קימה והידור פני זקן ושיבה

דף ל"ג - ע"א

'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן', תקום והדרת הקיש קימה להידור מה הידור שאין בו ביטול מלאכה שאינו אלא לשון נשיאות פנים אף קימה שאין בה ביטול מלאכה, ומה קימה שאין בה חסרון כיש שהרי אין בה ביטול מלאכה אף הידור שאין בו חסרון כיש ואינו חייב להדר בממון וכמו פירוש הפסוק לא תהדר פני גדול שמשמע ממון.

אין בעלי אומנות רשאים לעמוד מפני תלמידי חכמים בשעה שעוסקים במלאכת אחרים, אבל עומדים בפני מביאי ביכורים ושואלים בשלומם ואומרים להם אחינו אנשי מקום פלוני בואכם לשלום, לרבי יוסי בר אבין שכמה חביבה מצוה בשעתה, והגמרא דוחה שהטעם שעומדים בפניהם הוא שאם לא יעמדו מפניהם לא יביאו עוד שיאמרו שנבזים אנו בעיניהם.

'תקום והדרת' אין קימה אלא במקום הידור ולא בבית הכסא, ובבית הפנימי של בית המרחץ.

בכל מקום מותר להרהר בדברי תורה חוץ מבית הפנימי של בית המרחץ.

'והדרת פני זקן ויראת מאלוקיך' שלא יעצים עיניו לפני שהגיע הזקן לארבע אמות, שיש לירא מן היוצר היודע מחשבותיך שאתה מבקש תחבולות להפטר ממצוות.

גלוסה - 0527-126-278

הזפייע!

הספר

משנת פינחס

על ירח האיתנים
ממשנתו ותורתו
זפרי פנקסו ומתוך
שיחותיו של
הנאון החסיד הרב
פינחס רוזנצוויץ זצ"ל

ניתן להשיג את הספר

בטלפון: 02-5380479
או - 052-7111235
או E-mail - M052711123@gmail.com

כל הזכויות שמורות